
Література:

1. Царик В., Царик Л., Царик П. Оцінка антропогенних навантажень і перетворення ландшафтів басейну річки Гнізна. V International Scientific and Theoretical Conference Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation 27.10.2023, Pisa, Italian Republic.
2. Царик В. Про перспективи розвитку рекреаційного природокористування у басейні річки Гнізни. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної та екологічної науки», Тернопіль, 2022. С. 109-111.
3. Царик В. Джерела забруднення води верхньої течії річки Гнізни та показники її екостану. Подільські читання-2023: комунікаційні стратегії для реалізації геоecологічних ініціатив та проєктів: матеріали міжнародної наук.-практ. конф. присвяченої 30-річчю першого набору на спеціальність «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка (2-3 листопад 2023 р.). За ред. проф. Л.П. Царика. Тернопіль: ТНПУ, 2023. С. 138-141.
4. Царик Л.П., Новицька С.Р., Царик П.Л., Кузик І.Р. Регіональний ландшафтний парк «Княжий ліс» і умови розбудови територіальних громад. Scientific Collection «InterConf», with the Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «Scientific Goals and Purposes in XXI Century». Seattle, USA: ProQuest LLC, 2022. С. 462-472. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2022.047>
5. Царик Л.П., Новицька С.Р., Царик П.Л., Кузик І.Р. Рекреаційний потенціал перспективно регіонального ландшафтного парку «Збарзькі Товтри». Scientific Collection «InterConf», (93): with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Scientific Trends and Trends in The Context of Globalization». Umeå, Sweden: Mondial, 2021. С. 394-405.

Volodymyr TSARYK. POND COMPLEXES AND REGIONAL LANDSCAPE PARKS OF GNIZNA REGION IN THE STRUCTURE OF RECREATION AND RECREATION OF THE POPULATION

The article analyses recreational facilities and recreational services for the local population. The author notes the creation of elements of recreational infrastructure within rural settlements, the expansion of the range of recreational services offered with elements of improvement and cultivation of river landscapes. There has been an increase in the number of recreational infrastructure facilities, including regional landscape parks.

Key words: pond complexes, regional landscape parks, population improvement, Gnizna Basin.

УДК 504:064

ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ВОДИ В УКРАЇНІ

Наталія ПАЛІНСЬКА

Бережанський ліцей імені Віталія Скакуна

В статті досліджено загальну оцінку екологічну оцінку природних вод України. Визначені пріоритетні показники якості води, також за якими показниками відбувається погіршення екологічно-стану водойм України.

Ключові слова: водні ресурси, охорона довкілля, екологічний стан водойм.

Постановка проблеми Світ наближається до екологічної катастрофи, тому що попит людства в області природних ресурсів перевищив на третину той показник, що може надати наша планета. За даними останнього звіту Світового банку, опублікованого у серпні 2019 року, ключовим фактором економічного розвитку більшості країн світу є чиста вода. Зниження якості води призводить до гальмування економічного зростання, погіршує стан здоров'я населення та обмежує виробництво продуктів харчування

Аналіз останніх досліджень і публікацій Дослідженням проблематики забезпечення населення якісною питною водою присвячено ряд праць вчених, зокрема С. Дудник, М. Євтушенко В. Федоненко, Н. Єсіпова, Т. Шарамок, Н. Єсіпова, Т. Шарамок та інші.

Формулювання цілей статті. Основною ціллю стаття є теоретичний підхід до комплексного оцінювання якості води з урахуванням сукупного впливу окремих показників на здоров'я людини.

Виклад основного матеріалу. Охорона довкілля – це система заходів щодо раціонального використання природних ресурсів, збереження особливо цінних та унікальних природних комплексів і забезпечення екологічної безпеки.

Водні ресурси це стратегічний, важливий природний ресурс, що має надзвичайне значення. Вони є національним багатством кожної країни, природною основою економічного розвитку. Також вони забезпечують усі сфери життя і господарської діяльності людини, визначають можливості розвитку промисловості й сільського господарства, розміщення населених пунктів, організації відпочинку й оздоровлення людей.

Незважаючи на те, що водні ресурси належать до відновлювальних, повсюдно відзначається їхнє виснаження та забруднення. В Україні це питання стоїть надзвичайно гостро, оскільки антропогенне навантаження значно перевищує відповідні показники розвинутих країн світу [1].

Все це спричинено демографічним вибухом, урбанізацією, забрудненням навколишнього середовища відходами, і розвитком гірничих розробок і комунікацій, надмірним навантаженням на орні землі, пасовища, ліси, водойми.

На сьогоднішній день однією з найважливіших проблем є охорона водних ресурсів – джерел водопостачання населення, підприємств та інших споживачів води. Україна належить до держав з недостатнім забезпеченням водними ресурсами. Вона – одна з найменш водозабезпечених країн Європи. Водні об'єкти України вкривають 24,2 тис. км², що становить 4,0% від її загальної території (603,7 тис. кв²). До цих об'єктів належать річки, озера, водосховища, ставки, канали тощо. Територія України має не дуже густу річкову мережу (середнє значення – 0,34 км/км²), тут нема великих природних водойм і небагаті запаси підземних вод. Болота, що були природним регулятором водності річок, нині наполовину осушені. Отже, водні природні ресурси України – це, насамперед, місцевий і транзитний стік річок, водні запаси озер, штучних водойм і підземних горизонтів.

При здійсненні водогосподарської політики в нашій країні впродовж багатьох десятиліть вода ніколи не розглядалася як основа життєзабезпечення природних екосистем і людини, не враховувався і не прогнозувався економічний стан водних систем і їхній вплив на біорізноманіття. Традиційно вода розглядалася і використовувалась тільки як господарський ресурс для промислового і сільськогосподарського виробництва, отримання електроенергії, а також для скидання стічних вод, що зрештою і призвело до вичерпання природно-екологічного потенціалу водних ресурсів [3].

Інтеграція України до Європейського Економічного Співробітництва (ЄЕС) і Світової організації торгівлі (СОТ) передбачає формування та реалізацію збалансованої політики переходу України до сталого розвитку. Екологічні вимоги СОТ передбачають зменшення негативного антропогенного впливу господарської діяльності на навколишнє природне середовище і здоров'я людей. Україна має узгодити свою національну стратегію розвитку з вимогами ЄЕС, СОТ і міжнародними зобов'язаннями зі сталого розвитку загалом та екологічними і водними зокрема [3].

Міжнародні експерти Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) встановили, що понад 60% захворювань у світі зумовлено вживанням недоброякісної води. Отже сьогодні вода розцінюється не тільки як природний ресурс, вона має яскраво виражену соціальну значимість. У підтвердження цьому Міністерською декларацією Всесвітнього Водного Форуму в Гаазі в 2000 році, Міжнародною конференцією по прісній воді (Бонн, грудень 2001 р.) якість води визнана основним показником збалансованого розвитку суспільства, його безпеки й існування в цілому [3].

Екологічна оцінка якості природних вод України базується на екосистемному підході, який передбачає аналіз усіх складових водних екосистем. Оцінка екологічного стану приповерхневих вод є складовою загальної оцінки статусу водних об'єктів, як і оцінка їх хімічного статусу за концентраціями пріоритетних небезпечних забруднюючих речовин. На основі загальної оцінки визначають придатність вод для використання у різних господарських цілях.

Погіршення стану природного середовища зумовлює необхідність створювати такі умови, за яких природний фактор у процесі виробничо-господарської діяльності людини враховувався б повніше. Підтримання екобалансу Землі для безпечного функціонування суспільства безпосередньо залежить від стану біотичного та ландшафтного різноманіття, яке внаслідок їх екологічної, генетичної, економічної, соціальної, еволюційної та інших функцій відіграє визначальну роль у вирішенні основного завдання екозбалансованого («сталого») розвитку – збереження природного довкілля. Ця

проблема набула глобального характеру. Завдання полягає у недопущенні нових втрат і відтворенні втрачених природних біотопів (лісів, водно-болотних угідь, природних лук та ін.).

Численні дослідження говорять про значний вплив зміни клімату на водні ресурси України. Підняття температури повітря, збільшення випаровування води, зменшення опадів – усе це врешті вплине на те, що води у річках ставатиме менше [2].

Водні об'єкти України забруднені переважно нафтопродуктами, фенолами, органічними речовинами, сполуками азоту та важкими металами. На морях максимальні рівні забруднення відразу кількома речовинами спостерігаються в портах і прилеглий до дельти Дунаю частині Чорного моря. Невтішна ситуація і з підземними водами, які подаються у комунальні водоводи. Забруднення ще донедавна чистих водоносних шарів відбувається через низку об'єктивних та суб'єктивних факторів, через безгосподарність та безвідповідальність посадових осіб. Гострою є проблема охорони підземних водоносних горизонтів від забруднення через недіючі артезіанські свердловини. Ситуація ускладнюється тим, що значна їх частина залишилась безгосподарними, а тампонаж недіючих свердловин взагалі не проводиться [4, с. 101-102].

Головними забруднювачами водних об'єктів є підприємства житлово- комунального господарства, через каналізаційні мережі яких скидається близько 80% забруднених зворотних вод. Основною причиною цього є значна зношеність каналізаційних мереж, насосних станцій, очисних споруд, невчасне проведення поточних та капітальних ремонтів, припинення експлуатації обладнання у зв'язку з високою енергоємністю, низька кваліфікація обслуговуючого персоналу, недостатня увага міських і селищних керівників до питань забезпечення належного функціонування згаданих об'єктів. Відсутність очистки вод гальмує розвиток населених пунктів, зокрема житлового будівництва.

В регіонах України, забруднення і деградація місцевого природного середовища, руйнування структури корінного біогеоценологічного покриву, прогресуюче збіднення біотичного і ландшафтного різноманіття та вичерпання природних ресурсів обумовлюють необхідність перегляду стратегії і тактики природокористування та запровадження системи управління природними ресурсами на засадах невиснаженості. З огляду на пріоритетну роль біорізноманіття, яка полягає у забезпеченні функціонування біосфери та її самовідновлювальної здатності, природокористування, що веде до руйнування біорізноманіття і виснаження біоресурсів, порушує перебіг природних процесів і, в свою чергу, стає загрозливим для існування людського суспільства. Все це вимагає відповідних змін і переходу до системи інтегрального управління ресурсами в межах екологічної ємності просторових систем.

Висновки і перспективи дослідження. Проблеми щодо охорони водних ресурсів зараз постають у всьому світі. На території України зараз проходить масове забруднення водних ресурсів. Також екологічний стан водних ресурсів погіршується із- за воєнних дій на території України. Найважливішим завданням, яке постає сьогодні є відновлення та охорона водних ресурсів, запобігання забруднення та виснаження водних ресурсів, вживання першочергових заходів спрямованих для збереження довкілля

Література:

1. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року. Закон України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>
2. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України <https://ecoburougcc.org.ua/index.php/ekolohichni-novyny/6391-daidzhest-kliuchovykh-naslidkiv-rosiiskoi-ahresii-dlia-ukrainskoho-dovkillia-za-8-14-kvitnia-2022-roku>
4. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища. 2007. С.101-102.

Natalia PALINSKA. ENVIRONMENTAL ASSESSMENT OF WATER QUALITY IN UKRAINE. *The article examines the general ecological assessment of natural waters of Ukraine. The priority indicators of water quality are determined, as well as according to which indicators the ecological state of Ukraine's water bodies is deteriorating.*

Key words: water resources, environmental prote